

Використання проектно-діяльнісної технології на уроках зарубіжної літератури

Якщо школа не навчає дитину мислити проектно,
вона назавжди залишиться тільки виконувачем чужих планів.
Така людина живе сьогоднішнім днем, короткими програмами.

Н.В.Маслова

На порозі ХХІ століття закономірно постає питання про нову школу, яка створила б умови для повноцінного фізичного, психічного, соціального та духовного розвитку дитини і плекала людину, здатну будувати демократичну державу.

Сучасна школа повинна допомогти учням відчувати себе впевненими на ринку праці, вміти адаптуватися до соціальних змін і криз у суспільстві, бути психологічно стійкими, розвивати здатність до самоорганізації. Це вимагає пошуку нових форм організації навчально-виховного процесу, які дозволили б:

- забезпечити високий інструментальний рівень знань випускників, уміння самостійно набувати і застосовувати їх на практиці;
- розвивати кожного учня як творчу особистість, здатну до практичної роботи;
- залучати кожного учня до активної пізнавальної діяльності;
- формувати навички пізнавальної і дослідницької діяльності, розвивати критичне мислення;
- формувати в учнів цілісну картину світу;
- спілкуватися з однолітками не тільки своєї школи, міста, але й інших міст і навіть країн;
- грамотно працювати з інформацією і т. д.

Проектна діяльність – нині одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та

самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетенції, які на Раді Європи були визначені як основні в XXI столітті: полікультурні, мовленнєві, інформаційні, політичні та соціальні. Самостійне здобування знань, систематизація їх, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проекту.

У сучасній школі можна виділити чотири основні напрями, при яких ефективно застосовувати методи проектів:

- 1) проект як метод навчання на уроці;
- 2) проектні технології дистанційного навчання;
- 3) для формування дослідницьких навичок школярів у позаурочній роботі;
- 4) як метод організації дослідницької діяльності вчителів.

Метод проектів знаходить все більше поширення у системі освіти різних країн світу. Причини цього явища, як вважають дослідники, криються не тільки у сфері педагогіки, але й у сфері соціальної, а саме:

- ✓ необхідність не стільки передавати учням суму тих чи інших знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;
- ✓ актуальність розвитку в учнів комунікативних навичок, умінь працювати в різноманітних групах, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника і т. ін.), долати конфліктні ситуації;
- ✓ необхідність широких людських контактів, точками зору на одну проблему, знайомства з різними культурами;
- ✓ значущість для діяльності людини умінь користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

Характерною ознакою методу проектів є органічна і повна узгодженість шкільного навчання з навколишнім життям, різноманітними інтересами

дитини. Метод проектів є методом пошуку. Він спрямований на розвиток наукового мислення.

Означена технологія використовується для побудови процесу навчання, спрямованого на активізацію діяльності учнів відповідно до їх інтересів для здобуття певних знань, відчутного теоретичного чи практичного результату. Тому при реалізації методу проектів необхідно використовувати власну зацікавленість учнів у знаннях і показувати, де отримані знання можна застосовувати у реальному житті. Раціональне поєднання теоретичних знань та їх практичне використання в проектній технології можна сформулювати тезою: «Я знаю, навіщо мені потрібно, де і як я зможу використати все те, що я знаю».

Мета педагогічної технології "Метод проектів" полягає у стимулюванні інтересу учнів до визначеної проблеми, оволодіння необхідними знаннями і навичками, а також організації проектної діяльності щодо вирішення проблеми для практичного застосування отриманих результатів. В основу методу проектів покладена ідея, що відображає сутність поняття "проект", його прагматичну спрямованість на результат, який отримано при вирішенні тієї чи іншої практично чи теоретично значущої проблеми. Головним є те, що цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності. Щоби досягти такого результату, необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, використовуючи для цього знання з різних галузей, прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів розв'язання проблеми, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Вирішення проблеми при цьому набуває характеру проектної діяльності.

Успіх застосування методу проектів залежить від того, наскільки учні захочуть самостійно чи спільними зусиллями вирішувати проблему, застосовувати необхідні знання, отримувати реальний і відчутний результат.

Метод проектів дозволяє розвивати пізнавальні інтереси учнів, вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному

просторі, критично мислити. Він завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів (індивідуальну, парну, групову) протягом визначеного часу. Вирішення проблеми методом проектів передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних засобів навчання, а з іншого, необхідність інтегрування знань і умінь з різних сфер науки, техніки, культури тощо.

Результати виконаних проектів мають бути відчутними: теоретична проблема вимагає конкретного її вирішення, практична - конкретного результату, готового для впровадження. Тому метод проектів сприяє створенню соціально значущих ситуацій, а згідно з концепцією Л. Виготського, психологічний розвиток дитини визначається соціальною ситуацією, тобто її статусом у суспільстві, системою взаємовідносин із дорослими і ровесниками. При цьому соціальна ситуація розвитку не створюється ззовні, а складається в процесі живого спілкування між дитиною та її оточенням.

Метод проектів містить у собі сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних, творчих за самою своєю сутністю підходів, сприяє творчому розвитку учнів, використанню ними певних навчально-пізнавальних прийомів, які в результаті самостійних дій дозволяють вирішувати ту чи іншу проблему. Крім того, метод проектів передбачає обов'язкову презентацію результатів.

Уміння використовувати метод проектів – це показник високої кваліфікації, прогресивності професійної діяльності учителя, спрямованості на творчий розвиток учнів. Особливого значення при цьому набуває уміння організувати спільну діяльність з учнями.

Організація роботи учнів у проекті

1. Установче заняття. На ньому обговорюються мета, задачі проектних робіт, основний задум; пропонуються зразки тематики і форми продуктів майбутніх проектів.

2. Стендова інформація про проектну роботу.
3. Видача письмових рекомендацій майбутнім авторам (теми, вимоги, терміни, графіки консультацій тощо).
4. Консультації з вибору тематики навчальних проектів, формулювання ідей і задумів.
5. Формування проектних груп.
6. Групове обговорення ідей майбутніх проектів, складання індивідуальних планів роботи над проектами.
7. Затвердження тематики проектів та індивідуальних планів роботи.
8. Пошуковий етап.
9. Проміжні звіти учнів.
10. Індивідуальні і групові консультації за змістом і правилами оформлення проектних робіт.
11. Узагальнюючий етап. Оформлення результатів.
12. Попередній захист проектів.
13. Доробка проектів з урахуванням зауважень і пропозицій.
14. Формування груп рецензентів, опонентів і «зовнішніх експертів».
15. Підготовка до публічного захисту проектів.
16. Координаційна нарада осіб, відповідальних за захід.
17. Заключний етап. Публічний захист проектів.
18. Підбиття підсумків, аналіз виконаної роботи.
19. Підсумковий етап. Подяки учасникам, узагальнення матеріалів, оформлення звітів про виконану роботу.

Кінцевий продукт проекту

Кінцеві продукти виконаних проектів повинні бути *матеріальними*, тобто оформлені у визначений спосіб. Наприклад: відеофільм, газета, книга, виставка ілюстрацій до творів, літературний вечір, вистава, сценка, дослідницька робота, стаття у газету, твір, комп'ютерна презентація, веб-сайт, диск із записами музичних творів до теми, реклама твору, ескіз пам'ятника, віртуальний музей, екскурсія пам'ятними місцями або залами

музею, промова на захист героя, лист другу, фотоальбом «Мої улюблені письменники», поетичний дарунок до свята, альманах, збірка власних творів, тематична міні-збірка, словник літературного героя, інструкції, поради для героїв твору, книга відгуків у музеї письменника, формула успіху героя тощо.

Розподіл ролей у групах

Найчастіше робота над проектом відбувається у групах. Особливістю групової проектної роботи є розподіл ролей. Наприклад. Якщо група готує літературний вечір, то серед учасників проекту мають бути «сценаристи», «актори», «декламатори», «художники», «музичні оформлювачі», «костюмери» тощо. Важливо, щоб ролі відповідали уподобанням і здібностям дітей.

Розподіл ролей у проекті «Літературна газета» може бути таким: «редактор», «ілюстратори», «автори», «кореспонденти», «журналісти», «дизайнер», «оператор». У проекті «Віртуальний музей письменника» можна об'єднати учнів у підгрупи «оформлювачів» різних залів музею (наприклад, за періодами творчості письменника або за різними творами).

Презентація проекту

Презентація роботи у проекті (публічний захист проекту) – надзвичайно важливий етап. Тому до нього потрібно завжди ставитися дуже відповідально. Вчитель, координатор проекту, має чітко спланувати цей етап. Потрібно надати можливість кожній групі підвести підсумки своєї роботи у проекті і презентувати кінцевий продукт. Група сама вирішує, чи то це зробить «спікер» групи, чи це буде творче представлення роботи із залученням усіх її учасників. Важливо, щоб учні дотримувалися регламенту. Як правило, на представлення проекту дається 3–5 хвилин.

Учитель має забезпечити наявність технічних засобів навчання, за допомогою яких учасники проекту зможуть продемонструвати свої

комп'ютерні роботи. Якщо кінцевим продуктом є листівка, газета, фотогалерея, карта тощо, то потрібно, щоб у приміщенні, де відбувається презентація проекту, була дошка.

Робота дітей у проекті має бути оцінена координатором проекту. Важливо й те, щоб учасники проекту змогли почути публічні оцінки своєї праці від однокласників, товаришів. Для цього варто після презентації роботи кожної групи влаштувати невеличке обговорення. Можна запропонувати дітям об'єднатися у дві групи («чорні» й «білі» опоненти). «Чорні» опоненти знаходять у роботі недоліки і коментують їх. «Білі» називають «плюси». Щоб уникнути категоричності та різкості в оцінках «чорних» опонентів, варто їм запропонувати свої зауваження висловлювати приблизно так: «Гадаю, якби у вас була можливість попрацювати в Інтернеті, ви б звернули увагу на цей аспект», «Гадаю, якби ви не були обмежені в часі, ви б охайніше виписали прислів'я в газету» тощо. Звичайно, опоненти повинні задавати запитання учасникам проекту.

Якщо проект був довготривалим і до участі в ньому залучалося багато учнів, варто влаштувати святкову презентацію проекту. Запросити на неї школярів із паралельного класу, вчителів, батьків. Дуже важливо, щоб учасники проекту розуміли: їхня праця має важливе значення і заслуговує на суспільну увагу та високу оцінку.

Творчий проект «Кольорове хоку Мацуо Басьо»

Мета: активізувати пізнавальний та естетичний інтерес школярів до поетичного світу Мацуо Басьо, сприяти усвідомленню школярами смислових глибин хоку; розвивати літературно-аналітичні та творчі здібності учнів, чутливість до поетичного слова, вміння інтерпретувати японську поезію; виховувати естетичні почуття, любов до поезії.

Завдання

- ✓ Прочитайте хоку Мацуо Басьо, поміркуйте про його глибинний сенс.
- ✓ Оберіть для ілюстрування поезії, які найбільше вразили.

- ✓ Намалуйте ілюстрацію до хоку, в якій виразить своє розуміння твору японського поета.

Кінцевий продукт: альбом ілюстрацій «Кольорове хоку Мацуо Басьо»

Ілюстрації з альбому «Кольорове хоку Мацуо Басьо»

Гв «Дарую з любов'ю»

Навчальний матеріал. «Франческо Петрарка. «Книга пісень»

Мета: поглибити знання про поетичну збірку Франческо Петрарки «Книга пісень»; розвивати літературно-аналітичні здібності школярів, навички мислення високого рівня (аналіз, синтез, оцінювання), вміння застосовувати знання у практичній діяльності; виховувати культуру читача, любов до поетичного слова, шляхетні почуття.

Завдання

- ✓ Прочитайте та проаналізуйте сонети Петрарки із «Книги пісень».
- ✓ Оберіть ті вірші, які найбільше передають ваші особисті почуття.

- ✓ Складіть із обраних сонетів Петрарки «Книгу пісень кохання» в подарунок коханій людині до Дня Валентина.

Кінцевий продукт: Поетичний подарунок до Дня Валентина «Книга пісень кохання».

Сторінка із «Книги пісень кохання»

Як не любов, то що це бути може?
А як любов, то що таке вона? Добро? –
Таж в ній скорбота нищівна. Зло? –
Але ж муки ці солодкі, боже!
Горіти хочу? Бідкатись негоже.
Не хочу? То даремна скарг луна.
Живлюща смерте, втіхо навісна!
Хто твій тягар здолати допоможе?
Чужій чи власній волі я служу?
Неначе в просторінь морську безкраю,
В човні хисткому рушив без керма;
Про мудрість тут і думати дарма –
Чого я хочу – й сам уже не знаю:
Палаю в стужу, в спеку – весь дрижу.

Творчий проект «Школа має поетичні таланти»

Мета проекту: підтримка юних поетів школи та популяризація їхньої творчості.

Кінцевий продукт проекту – шкільний конкурс «Школа має поетичні таланти».

Завдання.

Групи «Організатори»

- Скласти списки учасників конкурсу.
- Обрати членів журі.
- Підготувати призи та подарунки для переможців.
- Забезпечити запрошення гостей.

Групи «Маркетологи»

- Створити рекламу конкурсу, поширити її через шкільні ЗМІ (газета, радіо).
- Виготовити листівки та розмістити їх у класах.

Групи «Сценаристи та режисери»

- Написати сценарій конкурсу.
- Здійснити постановку дійства, провести необхідні репетиції.

Групи «Дизайнери»

- Естетично оформити зал до проведення конкурсу.
- Технічно забезпечити проведення конкурсу.

Групи «Юні поети»

- Підготуватися до публічної декламації власних віршів.

Рольовий, ігровий проект «Психологічна консультація»

Мета: поглибити знання учнів ідейно-художніх особливостей твору; розвивати літературно-аналітичні здібності, вміння характеризувати літературних героїв, вирішувати проблемні ситуації, застосовувати знання в практичній діяльності; виховувати культуру читача.

Ігрова ситуація. Учні об'єднуються в пари. Один учень грає роль психолога, інший - літературного героя, який прийшов на прийом до психолога. Учитель має назвати літературного героя та описати ігрову ситуацію. «Літературний герой» повинен чітко сформулювати свої проблеми. Психолог задає запитання, з'ясовує всі обставини та розробляє поради для літературного героя. Пари розігрують свій діалог на місцях. Потім декілька пар демонструють «прийом у психологічній консультації» на клас.

Приклади ігрових ситуацій

- *Робінзон Крузо* відразу після того, як опинився на безлюдному острові, переживає велике психологічне потрясіння. Він усвідомив своє тяжке становище і втратив надію на порятунок. Ось у такому стані він приходить до психолога, який має розрадити його, дати фахові поради, як зберегти силу духу – перетворити острів Розпуки на острів Надії.
- *Скрудж* у Різдвяний вечір з'їв свій “тоскний обід у тій самій тоскній харчівні, де зазвичай харчувався» і раптом усвідомив, як йому тоскно у святковий вечір. За розрадою він прийшов до «психолога».
- *Безіменний герой* з оповідання Джека Лондона «Любов до життя» після того, як його з травмованою ногою посеред потічка зплишив Білл, втратив надію на порятунок. Лише «психолог» може допомогти йому вижити в екстремальній ситуації.

Інформаційний проект «Вільям Шекспір говорить українською»

(Збір інформації про українські переклади та перекладачів сонетів Вільяма Шекспіра; кінцевий продукт – довідник «Український сонет Вільяма Шекспіра»).

Сторінка із довідника «Український сонет Вільяма Шекспіра»

Дмитро Хомич Паламарчук (1914 -1998) – український [перекладач](#), [поет](#). Член [Національної спілки письменників України](#) (від 1966). Переклав усі сонети В.Шекспіра (1964 рік).

Сонет 66 у перекладі Дмитра Паламарчука

Стомившись, вже смерті я благаю,
Бо скрізь нікчемність в роскоші сама,
І в злиднях честь доходить до одчаю,
І чистій вірності шляхів нема,
І силу неміч забива в кайдани,
І честь дівоча втоптана у бруд,
І почесні не тим, хто гідний шани,
І досконалості ганебний суд,
І злу - добро поставлене в служниці,
І владою уярмлені митці,
І істину вважають за дурниці,
І гине хист в недоума руці;
Стомившись тим, спокою прагну я,
Та вмерти не дає любов моя.

«Народна мудрість про книгу»

(Збір прислів'їв та загадок про книгу і читання; кінцевий продукт – збірка «Народна мудрість про книгу»)

Сторінка із книги «Народна мудрість про книгу»

- ✓ Хороша книга – яскравіша сонця.
- ✓ Знання – сонце, книга – вікно.
- ✓ Життя без книжок – небо без зірок.
- ✓ Дім без книги – день без сонця.
- ✓ Книга для розуму – теплий дощик для посівів.
- ✓ Розум без книги, що птах без крил.
- ✓ З книгою жити – з добром дружити.
- ✓ Життя без книжок – весна без квітів.
- ✓ Книгу прочитав – на крилах політав.
- ✓ Прочитав добру книгу – зустрівся з другом.
- ✓ Одна книга тисячі людей навчає.
- ✓ З книгою жити – з добром дружити.
- ✓ Книгу читають не очима, а розумом.
- ✓ Де розумом не дійду, то в книжці знайду.

Практичний проект «Літературний Київ»

Практична ідея проекту. Учні 11-го класу планують здійснити екскурсію до Києва. Школярі дуже захоплюються літературою, тому хочуть побачити якомога більше місць, пов'язаних з життям відомих зарубіжних письменників. Щоб екскурсія пройшла успішно, одинадцятикласники розпочинають роботу у проекті «Літературний Київ».

Практичні завдання проекту:

1. Ознайомитися з «українською біографією» відомих письменників: О.Пушкіна, М.Булгакова, Анни Ахматової, О.де Бальзака та інших.

2. З'ясувати існування в Києві пам'ятних місць, пов'язаних з перебуванням цих письменників у столиці України.
3. Зробити позначки на карті Києва розташування цих місць.
4. Розробити екскурсійний маршрут «Літературний Київ».

Кінцевий продукт проекту – екскурсійний маршрут «Літературний Київ»

Практичний проект

«Порадник учню-старшокласнику

від персько-таджицьких поетів Середньовіччя» (8 клас)

Навчальна мета: узагальнити знання учнів з теми «Із персько-таджицької лірики».

Практична мета: створити порадник для учнів-старшокласників за розділами «Знання», «Моральна краса людини», «Щаслива людина», «Життя».

Групи: учні об'єднуються у 4 групи: «мудреці», «шляхетні», «щасливі», «філософи» за розділами порадника.

Завдання

Всім групам: Ознайомитися з поезіями середньовічних поетів за збірками віршів Рудакі, Омара Хайяма, Гафіза.

I група «мудреці»

1. Проаналізувати вірші та вибрати ті, в яких йдеться про знання та навчання.
2. Створити дві сторінки розділу «Знання», оформити їх відповідними малюнками.

II група «шляхетні»

1. Вибрати вірші, в яких говориться про моральну красу людини.

2. Створити дві сторінки поради з розділу «Моральна краса людини», відповідно оформити їх.

III група «щасливі»

1. Проаналізувати та вибрати вірші про щастя.

2. Створити дві сторінки поради з розділу «Щаслива людина», відповідно оформити.

IV група «філософи»

3. Проаналізувати та вибрати вірші про життя.
4. Створити дві сторінки поради з розділу «Життя», відповідно оформити.

«Поради учню-старшокласнику від персько-таджицьких поетів Середньовіччя» (фрагмент)

Розділ «Знання»

Знання – це скарб, йому й ціни не зложиш.

Визбируй же його, де тільки можеш!

Рудакі

Розділ «Моральна краса людини»

Глянь навкруги розумним оком,

Не так, як досі ти дивився.

Світ – море: тож будуй свій човен

Із добрих діл, щоб не розбився.. (*Рудакі*)

Розділ «Щаслива людина»

Шукав поради я у зошитах сторіч –

І скорбний друг мені таку промовив річ:

«Щасливий тільки той, з ким поруч мила, схожа

На місяць-білозір у довгу-довгу ніч!

Омар Хайям

Розділ «Життя»

Про вчора не гадай – воно навік зів'яло,

Про завтра не журись – воно ще не настало.

Минуле й затрашне – підпори ненадійні!

Живи хвилинами, бо в тебе їх так мало!

Омар Хайям